

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

О.Ю. Матвеева

**ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ
ТЕРИТОРІЙ І ГРОМАД**

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт
для здобувачів ступеня магістра
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Дніпро
НТУ «ДПУ»
2024

Матвеєва О. Ю.

Економічний розвиток та забезпечення спроможності територій і громад [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів ступеня магістра освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / О. Ю. Матвеєва ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 26 с.

Автор

О. Ю. Матвеєва, канд. наук з держ. упр., доц.

Затверджено науково-методичною комісією зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (протокол № 2 від 09.12.2024) за поданням кафедри державного управління і місцевого самоврядування (протокол № 7 від 13.11.2024).

Уміщено теоретичні відомості за темами лекційного курсу, варіанти практичних завдань з рекомендаціями до їх виконання, список використаної та рекомендованої літератури.

Орієнтовано на активізацію навчальної діяльності здобувачів магістра освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та закріплення практичних навичок у засвоєнні дисципліни «Економічний розвиток та забезпечення спроможності територій і громад».

Відповідальний за випуск завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування І. А. Чикаренко, д-р наук з держ. упр., проф.

ЗМІСТ

Вступ	4
Методичні рекомендації до практичного заняття 1 «Механізми та інструменти публічного управління розвитком економічних систем»	5
Методичні рекомендації до практичного заняття 2 «Макроекономічна рівновага та макроекономічна нестабільність»	8
Методичні рекомендації до практичного заняття 3 «Економічні аспекти аналізу публічної політики. Аналіз доходів і видатків»	10
Методичні рекомендації до практичного заняття 4 «Публічні фінанси і механізми реалізації державних функцій»	12
Методичні рекомендації до практичного заняття 5 «Державний бюджет, бюджетний процес і фінансовий менеджмент»	14
Методичні рекомендації до практичного заняття 6 «Забезпечення спроможності територій і громад»	16
Рекомендації до виконання індивідуальних завдань	18
Критерії та процедури оцінювання	20
Рекомендовані джерела інформації	22

Вступ

У повоєнних умовах глобалізації та поглиблених інтеграційних процесів ефективно управління економічним розвитком держави, її територій та громад є ключовою складовою сталого розвитку. Дисципліна «Економічний розвиток та забезпечення спроможності територій і громад» покликана сформувати у здобувачів компетентності, необхідні для глибокого розуміння економічних процесів, аналізу соціально-економічного стану громад і розробки стратегій їхнього розвитку.

Практичні рекомендації створені з урахуванням вимог освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» та спрямовані на трансформацію теоретичних знань у практичні навички, необхідні для розв'язання конкретних управлінських завдань. Особлива увага приділяється інноваційним підходам, сучасним методам аналізу, моделювання та управління, а також застосуванню міжнародного досвіду в місцевому контексті.

Основними завданнями практичних рекомендацій є:

1. Забезпечення можливості здобувачам інтегрувати отримані теоретичні знання у процес прийняття управлінських рішень;
2. Розробка алгоритмів дій для вирішення ключових питань економічного розвитку територій та громад;
3. Формування практичних умінь у використанні механізмів публічного управління економічними системами, бюджетним процесом та фінансовим менеджментом;

Практичні заняття з дисципліни включають розгляд та аналіз наступних ключових напрямів:

- аналіз механізмів та інструментів публічного управління;
- оцінку макроекономічної рівноваги та управління кризовими явищами;
- розробку рекомендацій для публічної політики на основі аналізу доходів і видатків;
- управління державними фінансами та бюджетними процесами.

Кожна з тем практичних занять відповідає конкретним дисциплінарним результатам навчання (ДРН) і сприяє досягненню загальних програмних результатів навчання (ПРН), визначених для цієї дисципліни.

Розроблені рекомендації сприятимуть підготовці фахівців, здатних до стратегічного мислення, системного аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень у складних соціально-економічних умовах.

Розгорнуті рекомендації наведено на сторінці курсу в системі [MOODLE](#).

Методичні рекомендації до практичного заняття 1 «Механізми та інструменти публічного управління розвитком економічних систем»

Загальне завдання практичного заняття: «Організація і функціонування економічних систем суспільства».

Мета заняття: визначити особливості і відмінності основних типів організації і функціонування глобальних економічних систем.

Цілі заняття:

- зрозуміти ключові елементи організації економічних систем,
- навчитися аналізувати взаємодію між ринком, державою та громадою,
- оцінити переваги та виклики різних моделей економічних систем.

Формат заняття:

- тип заняття: симуляція,
- тривалість заняття: 90 хвилин.

Етапи заняття:

1. Підготовчий етап (20 хв)

1.1. Ресурси Moodle:

- здобувачі мають доступ до модуля з короткими текстовими матеріалами, презентацією та відеолекцією (10 хв);
- у матеріалах презентації до лекції розглядаються три моделі економічних систем: ринкова, командна та змішана.

1.2. Форум обговорення:

- учасники діляться своїм досвідом: спостереження за економічними явищами під час війни у своїх громадах;

2. Основна частина (60 хв):

2.1. Групова робота (40 хв):

2.2. Завдання:

- здобувачі об'єднуються у три групи, кожна з яких представляє одну з моделей економічної системи, або ж свої громади;
- використовуючи презентацію лекції, кожна група описує:

- a) основні принципи функціонування їхньої економічної системи;
- b) потенційні виклики, які стоять перед їхньою системою;
- c) роль держави, ринку та громади в управлінні їхньою системою.

2.3. Симуляція (20 хв)

Реалізація симуляційної вправи:

Учасники використовують інструмент "Workshop" у Moodle для моделювання сценарію:

- кожна група отримує кейс (наприклад, економічна криза, природний катаклізм, війна (локальний чи державний вимір));
- учасники мають запропонувати рішення, відповідно до своєї моделі системи.

3. Заключний етап (10 хв)

3.1. Презентація результатів:

- Кожна група презентує свої висновки за допомогою вбудованого інструменту "BigBlueButton" або "H5P Interactive Presentation".

3.2. Рефлексія: здобувачі діляться між собою та з викладачем роздумами з приводу виконання завдання.

3.3. Обговорення зворотного зв'язку та оцінки розуміння здобувачів.

Засоби реалізації в Moodle:

1. Ресурси та завдання:

– Відеолекція (10 хвилин) – знаходиться у запису в групі дисципліни у TEAMS

– Матеріали лекції у форматі презентації .PPTX, або презентації здобувачів, підготовлені як допоміжний матеріал для дискусій: у форматі презентації .PPTX або SCORM.

2. Інтерактивні інструменти:

- Вікі для групової роботи
- Workshop для моделювання сценаріїв
- Форум для обговорення досвіду

Методичні рекомендації до практичного заняття 2 «Макроекономічна рівновага та макроекономічна нестабільність»

Мета: Навчити приймати управлінські рішення в умовах макроекономічної нестабільності, використовуючи інструменти фіскальної та монетарної політики.

Завдання: створити сценарій (наприклад, зупинка економічної активності, високий рівень інфляції або зростання безробіття). Здобувачі в ролі урядових експертів розробляють стратегії (фіскальна або монетарна політика) для стабілізації економічної системи. Кожна група представляє свій план дій, пояснюючи, як це вплине на макроекономічну рівновагу.

Хід практичного заняття:

Етап 1. Вступна частина (10 хвилин)

1. Пояснення мети заняття:

Викладач знайомить із темою заняття, наголошуючи на значенні фіскальної та монетарної політики для стабілізації економіки в умовах макроекономічної нестабільності.

2. Теоретичний блок:

Короткий огляд ключових понять:

- *Макроекономічна рівновага:* умови, за яких сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції.
- *Макроекономічна нестабільність:* її прояви (інфляція, дефляція, безробіття, економічний спад).
- *Основні інструменти стабілізації:* фіскальна (державні видатки, податки) та монетарна (процентна ставка, грошова маса) політики.

Етап 2. Формування груп та завдання (15 хвилин)

1. Розподіл учасників на групи:

Кожна група (4-5 здобувачів) виконує роль команди урядових експертів.

2. Сценарії макроекономічної нестабільності:

Кожна група отримує один сценарій, наприклад:

- Високий рівень інфляції,

- Зростання безробіття,
- Рецесія з одночасним падінням сукупного попиту та інвестицій.

3. Завдання для груп:

Розробити стратегію стабілізації:

- Вибрати відповідну політику (фіскальну або монетарну).
- Обґрунтувати вибір конкретних інструментів.
- Скласти короткий план дій (що, як і коли запроваджувати).

Етап 3. Робота над завданням у групах (30 хвилин)

1. Аналіз сценарію:

Кожна група аналізує умови макроекономічної нестабільності у своєму сценарії.

2. Розробка стратегії:

Групи створюють план дій, враховуючи:

- Очікувані короткострокові та довгострокові наслідки обраної політики.
- Можливі ризики та побічні ефекти.

3. Підготовка презентації:

За бажанням, проте необов'язково, здобувачі готують короткий виступ для представлення результатів (до 5 хвилин).

Етап 4. Презентація стратегій та дискусія (30 хвилин)

1. Виступи груп:

Кожна група представляє свій план дій, пояснюючи:

- Вибір політики та інструментів.
- Механізми впливу на макроекономічну рівновагу.

2. Обговорення:

Інші групи ставлять запитання, критикують або підтримують представлені рішення.

Викладач модерує дискусію, ставлячи уточнюючі запитання та спрямовуючи обговорення на розкриття додаткових аспектів.

Етап 5. Підсумки заняття (10 хвилин)

1. Зворотний зв'язок:

Викладач оцінює виступи груп, наголошуючи на сильних і слабких сторонах представлених стратегій.

2. Висновки:

Підбиття підсумків:

- Які інструменти виявилися найбільш ефективними?
- Як взаємодіють фіскальна та монетарна політики?
- Чому важливо враховувати коротко- та довгострокові наслідки?

Результат заняття:

Здобувачі отримують практичний досвід прийняття управлінських рішень в умовах макроекономічної нестабільності, поглиблюючи розуміння впливу фіскальної та монетарної політики на економічну рівновагу.

Методичні рекомендації до практичного заняття 3 «Економічні аспекти аналізу публічної політики. Аналіз доходів і видатків»

Мета: розв'язання практичних вправ щодо основних пропорцій (співвідношення) у змішаній відкритій економіці.

Попереднє пояснення:

Макроекономічний кругообіг у змішаній відкритій економіці як теоретична модель відображає загальну економічну рівновагу, умовами якої є пропорції (співвідношення). Дотримання цих пропорцій забезпечує неперервне функціонування економіки та демонструє її цілісність.

Допоміжні формули для розрахунків:

1) $Y \text{ доходи} = Y \text{ витрати}$

2) $Y \text{ витрати} = C + I + G + NX,$

де C – приватне споживання (витрати домашніх господарств на споживання),

I – приватні інвестиції (інвестиційні витрати підприємств),

G – державні закупівлі (витрати держави),

NX – чистий експорт (витрати зовнішнього сектору).

3) $C = Y \text{ доходи} - T - S,$

де T – чисті податки,

S – приватні заощадження.

4) $T = G$

або

державні закупівлі = чисті податки

5) $NX = Ex - Im,$

де E_x – експорт;

I_m – імпорт.

$$6) I = A + I_{net},$$

де A – амортизаційні витрати на відновлення зношеного капіталу,

I_{net} – чисті приватні інвестиції або додаткові інвестиції, що перевищили амортизацію, адже сформувались за рахунок перетворення приватних заощаджень (S):

$$S = I_{net}$$

$$7) Y_{витрати} = Y_{продукт}$$

$$Y_{продукт} = Y_{доходи}$$

Висновки¹

1. Для неперервного функціонування економіки повинна існувати відповідність: сукупні доходи ($Y_{доходи}$) = сукупні витрати ($Y_{витрати}$) = сукупний продукт ($Y_{продукт}$).

2. Головна проблема загальної економічної рівноваги – перетворення сукупних доходів на сукупні витрати розв'язується перетворенням заощаджень (S) на інвестиції (I).

Дискусійне питання макроекономіки: яким чином здійснюється перетворення заощаджень на інвестиції і чому заощадження (S) повинні відповідати інвестиціям (I)?

¹ Більш детально: Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник. К., 2004. С. 9-19

Методичні рекомендації до практичного заняття 4 «Публічні фінанси і механізми реалізації державних функцій»

Практичне заняття 4 «Публічні фінанси і механізми реалізації державних функцій» виконується у форматі симуляційної вправи "Контроль та аудит державних витрат"

Мета заняття:

- практично закріпити знання щодо механізмів аудиту та контролю державних витрат;
- навчити здобувачів аналізувати бюджетні дані та виявляти порушення або неефективності у використанні публічних фінансів на прикладі бюджетів міста (для прикладу пропонується бюджет м. Дніпра на поточний рік);
- розвивати навички комунікації між різними зацікавленими сторонами – стейкхолдерами бюджетного процесу.

Етапи проведення:

1. Вступна частина (10 хвилин):

Викладач коротко пояснює завдання гри та розподіляє студентів на ролі:

1. Аудитори (Рахункова палата): аналізують звіт про витрати, шукають порушення, ризики та неефективності.
2. Представники міністерств: пояснюють витрати свого відомства, обґрунтовують бюджетні рішення.
3. Громадські активісти – спостерігачі за ходом бюджетного процесу «зсередини» (ОГС): задають уточнюючі запитання, шукають інформаційні приводи для статей чи публічних розслідувань.

2. Роздача матеріалів (5 хвилин):

Кожна група отримує:

- Аудитори: звіт про витрати з умовними даними або реальними даними минулого періоду (наприклад, необґрунтовані витрати, підозрілі тендери, завищені кошториси).
- Представники міністерств: ключові цифри бюджету їх відомства, пояснення витрат (з обґрунтуваннями або відмовками).

- ОГС: загальний бюджет, дані про незрозумілі витрати, можливі корупційні схеми.

3. Робота в групах (20 хвилин)

- Аудитори: аналізують дані, готують список проблемних аспектів і запитання до міністерств.

- Міністерства: готуються до "звітування", шукають аргументи для захисту витрат.

- Громадські активісти: складають перелік питань, які вони будуть ставити на умовній прес-конференції з обговорення бюджету.

4. Прес-конференція (20 хвилин)

- Представники міністерств презентують звіти про свої витрати (по черзі).

- Аудитори ставлять питання, обґрунтовують свої підозри.

- Громадські активісти задають питання для висвітлення проблем у соціальних медіа.

5. Дискусія та підсумки (15 хвилин)

Викладач обговорює з групами:

- Чи були виявлені порушення?

- Як можна вдосконалити контроль за бюджетними витратами?

- Що з отриманого досвіду можна застосувати в реальній роботі?

Ресурси для гри:

- Звіт про витрати бюджету: документ, який містить умовні чи реальні дані (завищені суми, непрозорі тендери, недофінансування важливих програм).

- Усні інструкції для ролей: опис функцій і завдань кожної групи.

- Модерація викладача: підказки, уточнення під час обговорення.

Очікувані результати:

- розуміння принципів аудиту й контролю державних фінансів,

- розвиток навичок критичного мислення,

- розвиток навичок ділової неконфліктної комунікації та роботи в команді,

- усвідомлення ролі прозорості у використанні публічних коштів.

Методичні рекомендації до практичного заняття 5 «Державний бюджет, бюджетний процес і фінансовий менеджмент»

Практичне заняття 5 «Державний бюджет, бюджетний процес і фінансовий менеджмент» проходить у форматі проведення аналіз бюджету міста (зокрема, на прикладі міста Дніпра).

Мета завдання:

Розвинути вміння аналізувати структуру міського бюджету (або бюджету будь-якої територіальної громади за вибором і побажаннями групи здобувачів освіти), оцінювати пріоритети бюджетного фінансування, визначати потенційні проблеми та формулювати рекомендації для покращення ефективності використання публічних коштів на спільні цілі.

Інструкція для виконання завдання:

Вхідні дані:

Здобувачам надається бюджет міста на поточний рік, який включає:

1. Бюджетні доходи: податкові надходження, трансферти від державного бюджету, власні доходи міста.
2. Видатки: витрати на освіту, охорону здоров'я, інфраструктуру, культуру, соціальний захист, адміністративні витрати.
3. Додаткову інформацію про територіальну громаду: демографічні показники міста, ключові проблеми (наприклад, застаріла інфраструктура, недостатнє фінансування шкіл).

Завдання:

1. Аналіз структури доходів і видатків:
 - необхідно визначити, які джерела формують основну частину доходів міського бюджету;
 - необхідно проаналізувати, на що витрачається найбільше коштів.
2. Виявлення кола проблем:
 - чи відповідають пріоритети видатків поточним потребам міста?
 - чи є нерівномірний розподіл коштів між секторами?

– Необхідно визначити можливі ризики (наприклад, залежність від трансфертів чи зовнішньої допомоги, перевитрати у певних галузях).

3. Формулювання рекомендацій:

– необхідно запропонувати, як оптимізувати доходи міста (наприклад, залучення інвестицій, покращення адміністрування податків);

– слід розробити пропозиції щодо перерозподілу видатків для вирішення актуальних проблем.

Кінцевий результат:

1) Аналітичний звіт (1-2 сторінки):

- короткий аналіз структури бюджету;
- виявлені проблеми;
- конкретні рекомендації з обґрунтуванням (1-3 на групу).

2) Презентація (до 5 хвилин):

Необхідно представити отримані висновки та рекомендації, використовуючи візуальні інструменти – графіки або діаграми (бажано, проте необов'язково).

Методичні рекомендації до практичного заняття 6 «Забезпечення спроможності територій і громад»

Практичне заняття 6 «Забезпечення спроможності територій і громад» є підготовкою до формування творчого командного або індивідуального завдання. Воно передбачає проведення аналізу програми економічного розвитку територіальної громади за запропонованою логікою:

Категорія оцінювання	Авторська оцінка
1. Назва обраної для аналізу програми чи проєкту	
2. Визначення проблеми, на реалізацію якої спрямовано цю програму чи проєкт: <ul style="list-style-type: none">– аналіз основних соціально-економічних показників та визначення провідних тенденцій, безпосередньо пов'язаних із зазначеною проблемою;– оцінка актуальності розв'язання зазначеної проблеми;– обґрунтування доцільності державного втручання в перебіг аналізованих господарських процесів, відносин або явищ;– визначення фокус-груп, на які позитивно, негативно чи нейтрально вплине ця програма/проєкт	
3. Опис механізму, який пропонується застосовувати для розв'язання аналізованої проблеми: <ul style="list-style-type: none">– формулювання суті запропонованого державно-управлінського рішення;– аналіз комплексу заходів, пов'язаних з його реалізацією	

<p>4. Аналіз сильних і слабких сторін програми/проєкту: – критичний аналіз ідеї та основних завдань</p>	
<p>5. Загальний висновок із наданням власної оцінки</p>	

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Командне/індивідуальне завдання «Оцінка економічної програми/проєкту» полягає у складанні творчої роботи у форматі відповіді на запитання (див. таблицю «Структура роботи» нижче).

Для виконання роботи необхідно обрати програму чи проєкт, який пов'язаний із розвитком соціальної чи економічної діяльності національного чи місцевого рівня і зробити його критичний аналіз за запропонованою структурою. Результатом цієї роботи є *обґрунтований авторський висновок щодо сильних та слабких сторін, економічної доцільності, перспектив та очікуваних економічних, соціальних і політичних результатів (наслідків) реалізації обраної програми/проєкту.*

Можна обрати програму/проєкт для аналізу зі сфери вашої професійної експертизи, або знайти документ для аналізу у відкритих ресурсах, наприклад, на сайті органу публічної влади: <https://dniprorada.gov.ua/uk/page/poshuk-prijnyatih-dokumentiv-dniprovs-koi-miskoi-radi>

Форма виконання: розробка, презентація та захист (відповіді на запитання, загальна дискусія) командного/індивідуального завдання на занятті (для зручності можна, але необов'язково, використовувати MS PowerPoint для захисту).

Зміст завдання: творча робота у вигляді **короткого аналітичного дослідження чи есе**, що презентує результати власного або командного розбору обраної програми чи проєкту.

Структура роботи

Зміст	Авторська думка/оцінка
1. Назва обраної для аналізу програми чи проєкту	
2. Визначення проблеми, на реалізацію якої спрямовано цю програму чи проєкт: <ul style="list-style-type: none">– аналіз основних соціально-економічних показників та визначення провідних тенденцій, безпосередньо пов'язаних із зазначеною проблемою;– оцінка актуальності розв'язання зазначеної проблеми;– обґрунтування доцільності державного втручання в перебіг аналізованих господарських процесів, відносин або явищ;– визначення фокус-груп, на які позитивно, негативно чи нейтрально вплине ця програма/проєкт	
3. Опис механізму, який пропонується застосовувати для розв'язання аналізованої проблеми: <ul style="list-style-type: none">– формулювання суті запропонованого державно-управлінського рішення;– аналіз комплексу заходів, пов'язаних з його реалізацією	
4. Аналіз сильних і слабких сторін програми/проєкту: <ul style="list-style-type: none">– критичний аналіз ідеї та основних завдань	
5. Загальний висновок із наданням власної оцінки	

КРИТЕРІЇ ТА ПРОЦЕДУРИ ОЦІНЮВАННЯ

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 7-го кваліфікаційного рівня НРК.

Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів за виконання практичних завдань, виконання та публічної презентації результатів командного/індивідуального завдання та поточного тестування, складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *поточного оцінювання* під час лекції на шостому тижні. Поточний тест складається з 20 тестових запитань двох типів (одна правильна відповідь або декілька правильних з кількох варіантів відповідей), за кожне питання можна отримати від 1 до 4 балів залежно від його складності. Загалом за поточне оцінювання (тестування) отримується **максимум 40 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами:

– виконання *практичних завдань*, які виконуються під час практичних занять (розподіл балів див. у табл. розділу 4), при несвоєчасному здаванні практичного завдання оцінка знижується вдвічі; загалом за практичні завдання отримується максимум 40 балів.

– виконання, *публічної презентації* та захисту (відповіді на запитання, дискусія) результатів командного/індивідуального завдання, зміст якого описано у розділі 4; за результатами публічної презентації отримується максимум 20 балів.

У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 60 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань, він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Екзамен проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 3 бали (**разом 60 балів**) та **5 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 8 балів (**разом 40 балів**), причому:

- 8 балів – відповідність еталону;
- 6 балів – відповідність еталону з незначними помилками;
- 4 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 2 бали – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІ

Основні

1. Шевченко Л. Г. Економіка та врядування : конспект лекцій у слайдах / Л. Г. Шевченко, Т. А. Крушельницька. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 сл.
2. Управління фінансовими ресурсами та бюджетом територіальних громад : практич. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, О. Ю. Матвеева, М. М. Трещов, Л. Г. Шевченко ; за заг. ред. Серьогіна С. М. та Т. А. Крушельницької. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 113 с.
3. План відновлення України. Офіс Президента України. 2023. URL: <https://recovery.gov.ua/>
4. Публічне врядування : навч. посіб. / Л. Ю. Гордієнко, С. В. Лукашев. Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2015. 388 с.
5. Ткачук І. Г. Державні фінанси : підруч. / І. Г. Ткачук. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. 510 с.
6. Малиш Н. А. Бюджетно-податкова політика України: навч.-метод. матер. / Н. А. Малиш, Л. В. Ільченко-Сюйва. Київ : НАДУ, 2015. 52 с.
7. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. 278 с.

Нормативні документи

1. Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.03.2024 р. № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2024-%D0%BF#n2>.
2. Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 р. № 816. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text>.
3. Методичні рекомендації щодо підготовки проектів, що фінансуватимуться за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України ; Департамент впровадження пріоритетних проектів регіонального розвитку. Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018. 20 с. URL: <http://surl.li/wmzix>.
4. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
5. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022 р. № 266/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>.

6. Про добровільне об'єднання територіальних громад : закон України №157-VIII від 05 лют. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.

7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

8. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 р. № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#n13>.

9. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>.

10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад : наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 р. № 2655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text>.

11. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.

12. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження КМУ від 03.03.2021 р. № 167-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovih-kompetentnostej-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi-167-030321>

13. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.

14. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження КМУ від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>

15. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

16. Цілі сталого розвитку. *United Nations Development Programme* : веб-сайт. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 17.05.2024).

Додаткові

1. Крушельницька Т. А. Формування фінансової основи територіальних громад України : теоретичне визначення і аналіз актуального стану : монографія. Rīga, Latvia : LAMBERT Academic Publishing RU, 2019. 71 с.

2. Матвеева О., Савостенко Т., Шевченко Л. Удосконалення підходів щодо поводження з побутовими відходами у напрямі Європейського зеленого курсу. Аспекти публічного управління. Вип. 9(3) (2021). 5–12. URL: <https://doi.org/10.15421/152123>.

3. Матвеева О., Шевченко Л. Аналіз стану та тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі в Дніпропетровській області: виклики та можливості для сталого регіонального зростання. Аспекти публічного управління. 2019. Т. 7. № 9-10. С. 79-87. URL: <https://doi.org/10.15421/151950>.

4. Стан і нові можливості соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області : монографія / Бобровська О. Ю., Серьогін С. М., Каховська О. В. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 276 с.

5. Шаповал Н., Федосеєнко М., Грибановський О., Терещенко О. Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення. Дослідження підготовлене за сприяння проекту Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. KSE Institute. 2022. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>.

6. Шевченко Л. Г., Курінний О. В. Джерела системного підходу в методології публічного управління сталим розвитком територій. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2016. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_1_7.

7. Шевченко Л. Г., Савостенко Т. О. Напрями запровадження інноваційних інструментів реалізації державної промислової політики в Україні. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Вип. 1(2021). 47–51. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.1>.

Інформаційні ресурси

1. DREAM – екосистема управління відбудовою інфраструктури : веб-сайт. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України.

URL: <https://promo.dream.gov.ua/>

2. Sustainable Development Knowledge Platform.

URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/>

3. The World Economic Forum (WEF). URL: <https://www.weforum.org/>The Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD).

URL: <http://www.oecd.org/>

4. Ukraine Recovery Conference: веб-сайт. URL: <https://ua.unc-international.com/>

5. United Nations Development Programme (UNDP).

URL: <https://www.undp.org/content/undp/en/home.html>

6. Асоціація об'єднаних територіальних громад.

URL: <https://hromady.org/>

7. Бюджетна Програма «Державний Фонд Регіонального Розвитку».

URL: <https://new.dfrr.minregion.gov.ua/>

8. Всеукраїнська мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку.
URL: <http://regionet.org.ua>
9. Децентралізація дає можливості : офіц. сайт. нац. проєкту.
URL: <http://decentralization.gov.ua/>
10. Міністерство розвитку громад та територій України. URL:
<http://www.minregion.gov.ua>.
11. План відновлення України. Відновлення України : веб-сайт.
URL: <https://recovery.gov.ua/>
12. Платформа UNITED24: веб-сайт. URL: <https://u24.gov.ua/uk>
13. Програма розвитку ООН. – Україна.
URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>
14. Ресурсний Центр зі сталого місцевого розвитку. URL:
<https://rozvytok.in.ua>.

Навчальне видання

Матвеева Ольга Юріївна

**ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ
ТЕРИТОРІЙ І ГРОМАД**

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт
для здобувачів ступеня магістра
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Видано в авторській редакції.

Електронний ресурс.
Підписано до видання 10.12.2024. Авт. арк. 1,2.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.